

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 483/2020 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen lähikouluverkoston supistamisen vaikutuksista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Katja Hännisen /vas ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 483/2020 vp:

Onko hallitus valmis teettämään Suomen kouluverkkoa ja sen kattavuutta koskevan selvityksen, jolla arvioidaan kouluverkoston supistamisella saavutetut todelliset kustannussäästöt sekä niiden vaikutukset oppimistulosten kehitykseen, oppilaiden jaksamiseen ja erityisesti lasten oikeuksien toteutumiseen,

onko hallitus valmis palauttamaan pienkoululisän kouluverkoston edes nykyisen laajuuskattavuuden turvaamiseksi sekä

onko hallitus valmis selvittämään digitalisaation mahdollistaman osittaisen etäopetuksen nykyistä innovatiivisempaa hyödyntämistä pienten lähikoulujen ja suurten kouluyksiköiden välillä, jotta yhteistyöllä voidaan osaltaan monipuolistaa pienten lähikoulujen opetustarjontaa ja lisätä oppiaineiden valinnaisuutta?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Väestöennusteen mukaan perusopetuksen oppilasmäärä on kääntymässä voimakkaaseen laskuun. Väestömuutos vaikuttaa esi- ja perusopetuksen järjestämisen edellytyksiin erityisesti pienissä kunnissa. Jo vuonna 2018 Suomessa oli 84 kuntaa, joissa lapsia syntyi vuodessa enintään yhden koululuokallisen (20 lasta) verran. Kokonaisuudessaan perus-opetusta antavien (1–6, 7–9 ja 1–9 vuosiluokkia sisältävien) koulujen määrä on vähentynyt vuosien 2011–2018 välillä 513 koululla. Pienet koulut ovat vähentyneet voimakkaasti ja kouluverkoston kehittämisessä kunnat suosineet suurempia, vuosiluokat 1–9 yhdistäviä kokonaisuuksia. Suuret, yli 500 oppilaan oppilaitokset ovat lisääntyneet erityisesti kasvavissa ja nopeasti kasvavissa kunnissa.

Kouluverkoston tiivistyminen liittyy oleellisesti palvelujen saavutettavuuteen. Aluehallintoviranomaisten vuonna 2019 suorittaman peruspalvelujen arvioinnin mukaan noin 90 % 7–12-vuotiaista asuu enintään viiden kilometrin etäisyydellä vuosiluokkien 1–6 koulusta ja yläkouluikäisistä, 13–15-vuotiaista noin 80 % vuosiluokkien 7–9 koulusta.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 483/2020 vp

Negatiivinen väestökehitys tulee aiheuttamaan lukuisia haasteita esi- ja perusopetuksen järjestämiseen. Kuntatyypeittäin tarkasteltuna ikäluokan muutos vaikuttaa erityisen paljon esi- ja perusopetuksessa olevien määrään maaseutumaisissa ja taajaan asutuissa kunnissa, joissa esi- ja perusopetuksen tarve vähentyy vuoteen 2030 mennessä yli 25 prosenttia. Myös kelpoisen henkilöstön saatavuuteen liittyvät pulmat saattavat vaikeutua alueilla, jotka menettävät väestöään.

Perusopetuksen käyttökustannukset olivat vuonna 2018 noin 9 000 euroa oppilasta kohden. Opetuksen menot muodostavat noin 55 prosenttia kustannuksista. Kuntatyypeittäin tarkasteltuna kunnallisen perusopetuksen keskimääräiset oppilaskohtaiset kustannukset ovat kasvussa erityisesti nopeasti kasvavissa kaupunkimaisissa kunnissa sekä taajaan asutuissa väestöään menettävissä kunnissa. Lisäksi nopeasti kasvavilla maaseutumaisilla kunnilla keskimääräiset kustannukset ovat nousseet selvästi. Suurissa kaupungeissa kustannusten kasvu on suhteellisen maltillista. Korkeimmat keskimääräiset kustannukset perusopetuksen järjestämisestä ovat nopeasti väestöään menettävissä maaseutumaisissa kunnissa (10 675 euroa).

Ikäluokkien pientyminen ja alentunut syntyvyys sekä näistä johtuva kuntien eriytyminen asettavat kuntien vastuulla olevalle opetustoimen rahoitusjärjestelmälle kokonaan uusia haasteita. Toimintaympäristön muutos erityisesti väestökehityksen osalta ja kuntien tehtävien väheneminen johtavat yhdessä tilanteeseen, jossa nykyisellä kuntarakenteella ja kuntien työnjaolla on erittäin haasteellista muodostaa rahoitusjärjestelmää, jossa lapsille ja nuorille voitaisiin taata yhdenvertaiset edellytykset saada varhaiskasvatusta ja perusopetusta. Opetustoimen näkökulmasta keskeinen tekijä kuntien uusien rahoitusperusteita arvioitaessa onkin tarve arvioida sivistyksellisten oikeuksien yhdenvertaista toteutumista koko maassa. Näitä haasteita tullaan tarkastelemaan myös eduskunnalle vuoden 2021 alussa annettavassa koulutuspoliittisessa selonteossa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 13.5.2020 asettanut oikeus oppia -koulutuksellisen tasa-arvon ja positiivisen erityiskohtelun edistämistoimia varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa valmistelevalle työryhmän. Työryhmän tehtävänä on muun muassa laatia toimenpide-ehdotuksia keinoista vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa alueellisesti, huomioiden demografiakehitys, asuntopolitiikka, aluekehitys ja lähiöiden kehitystyö.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on jo kirjaus, jonka perusteella etäyhteyksiä voidaan hyödyntää opetuksen täydentämiseen. Käytännössä opetussuunnitelman perusteet mahdollistavat jo nykyisellään harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Edelleen etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen luonteesta perusteissa todetaan, että etäopetus voi olla opetusta eriyttävää tai sitä eheyttävää, jonka lisäksi etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen nähdään mahdollistavan oppimisympäristöjen monipuolistamisen sekä eri opettajien osaamisen ja verkostojen paremman hyödyntämisen.

Selvitysten ja tutkimusten mukaan yksi keskeisistä haasteista opetuksen digitalisaation mahdollistamiseksi on ollut opettajien digitaalisten taitojen taso ja digitaalisten opetus-tuotteiden pedagogisen hyödyntämisen vaihtelevat käytännöt. Hallituksen toimenpiteitä viimeisinä vuosina on ollut tutoropettajakäytännön vakiinnuttaminen sekä opettajien ja oppilaiden taitotasojen seura-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 483/2020 vp

minen. Nykyisen hallitusohjelman keskeinen toimenpide digitalisaation ja etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen mahdollistamiseksi opetuksessa on Uudet lukutaidot –kehittämishjelma, jossa toteutetaan digitaalisten taitojen osaamistasojen kuvaukset sekä tuetaan opetustilanteessa tapahtuvaa digitaalisten taitojen kartuttamista. Hyvien digitaalisten taitojen mahdollistaminen on yksi keskeisistä toimenpiteistä opetuksen digitalisaation edistämisessä sekä etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen laadukkaassa toteuttamisessa. Digitaalisen osaamisen yhdenvertainen toteutuminen on lisäksi merkittävässä roolissa oppilaiden jatkokoulutuksen sekä työelämään suuntautumisen osalla.

Helsingissä 24.6.2020

Opetusministeri Li Andersson